

Posudek vedoucího bakalářské práce Elišky Salajkové „Litanie“

Eliška Salajková pochází z jihomoravské vesnice, kde se do dnešních dnů většina obyvatel účastní prosebných průvodů do polí, při kterých se zpívají litanie. Má k tomuto jevu blízký vztah a proto si jeho odbornou reflexi zvolila jako předmět bakalářské práce.

Dnes zpravidla považujeme podobné útvary za paraliturgické, mající folklórní původ. Práce si všímá kořenů těchto jevů. Bezprostředně souvisí s budováním nového hlavního města římské říše – Konstantinopole – ve 4. a 5. stol. Celé město bylo stavěno jako prostor pro konání liturgických průvodů. Při těchto průvodech byly kromě zpěvu Trishagion a antifonálních žalmů zpívány právě litanie (ektenie). Tato konstantinopolská praxe ovlivnila v 5. – 6. století i římskou liturgii a to hned dvojím způsobem:

- litanie s aklamací *Kyrie eleison* se staly součástí římských stacionárních průvodů – *Deprecatio Gelasiani* (konec 5. stol.) představují přechodovou formu od tradičních římských *orationes solemnes* po samostatné *Kyrie* v 8. stol.
- vznikly průvody pro zvláštní příležitosti – tzv. „*litaniae majores*“ 25. dubna jehož obsahem byla prosba za dobrou úrodu (počátky snad již ve 4. stol.) a tzv. „*litanias septiformis*“ (doložená r. 590) jako prosba za odvrácení morových ran

Autorka se detailněji všímá okolností západní aplikace *Kyrie* v římském stacionárním systému. Zpěv *Kyrie* byl součástí průvodu od místa sejití (*collecta*) do místa slavení (*statio*). Později se *Kyrie* přesunulo do úvodní části bohoslužby na místě slavení.

Stacionární místa se často vyvinula z raně křesťanských domů – titulů. Světci, na které byly tituly dedikovány, stejně tak dva seznamy světců Římského kánonu tvoří základ římské litanie označované jako „Litanie ke všem svatým“. Původ tohoto seznamu, jeho vývoj i perspektivy tvoří vlastní jádro práce. Autorka porovnává celkem 4 verze litanie – římskou tridentskou, římskou vzešlou z II. Vaticana, současnou starokatolickou a experimentální formu amerického liturgologa Dr. Hendersona.

V závěru se autorka pokouší nastínit, jakými možnými směry se mohou litanie vyvíjet.

Autorka se v posledních týdnech před odevzdáním věnovala práci velmi odpovědně a intenzivně. Svědčí o tom i řada konzultací, které jsme absolvovali.

Jako určité minus, dané nedostatkem času, vidím v malé pozornosti věnované problematice litaní na Východě. Tomu odpovídá i jistá neuspořádanost řeckých pojmů.

Větu „První jistý důkaz používání litaní...“ v odst 2.1 by bylo vhodné doložit zdrojem.

V odstavci 5 autorka charakterizuje římskou liturgii jako liturgii „tří průvodů“. V případě třetího průvodu je přesnější uvést, že se jedná o průvod sloužících s posvěcenými dary k přijímajícím (jakkoli je toto pojetí přeznačeno současnou praxí).

Navržené hodnocení práce: D - uspokojivě